

Batyu*

NYERGES ANDRÁS

Hóka Gyuri már percek óta állt a Tóth (Graniczári) Géza – Földes Eta feliratú ajtó előtt, és úgy érezte, mivel ez a meghívás jóleső elégtétel a számára, a tét túl nagy ahhoz, hogy csak úgy hebehurgyán becsöngessen. Tavaly Granicsári első könyvének sajtóbemutatójára nem hívták meg, pedig akkor azt kellett megmutatni országnak-világnak, hogy hiába hirdettek ellene bojkottot, a terem nem lesz üres, mert ők, akiket szintén betolakodókként kezelnek, szolidaritásból ott lesznek, és jelét fogják adni, hogy már nemcsak *amazok* vannak, *mi* is létezőnk. Gyuri utólag hallotta, hogy mindannyiuk közös mentora, a műveik sorsát egyengető, náluk évtizeddel idősebb Alef ezt úgy adta elő, hogy *kutyakötelességük* odamenni, a könyvbemutatónak flottatüntetéssé kell változnia, s aki ez alól kibújik, ne is kerüljön a szeme elé. Tessék érdeklődést mutatni egy idősebb társatok iránt, aki a segítségetekre szorul, hiszen ő az irodalomban hozzátok képest is kezdő, ráadásul még veletek szemben is gátlásos, mivel sommásivadék lévén nem szerezhettek diplomát. Magyarán attól fél a marha, hogy lenézitek. Itt az alkalom bebizonyítani, hogy ez nincs így. Hóka Gyuri azt kérdezte Milassintól, szerinted én ilyenkor miért nem kellek, még *vattának* se? Milassin némi töprengés után azt felelte, Alef talán egy kicsit félti tőled Granicsárit, mert néha túlságosan hangsúlyozod, hogy egyetemre jársz, meg hogy a fél világirodalmat már kiolvastad. Kissé arisztokratikus vagy ahhoz, hogy ne a gátlásait fokozd, hanem szót érts vele. Hóka éppen készült emiatt megsértődni, amikor Milassin szemében csúfondáros kis fény villant, mert Géza még nem tudja, amit mi már igen, hogy te, olvasottság ide, olvasottság oda, egy lüke hólyag vagy!

* Részlet a készülő regényből.

*

Hónapokon át várta, hogy őt is meghívják, de szóba hozni nem merte, mert Alef válaszáatól jobban félt, mint amennyire bántotta a kirekesztettsége. Amikor Granicsári végre megüzente, hogy őt is szívesen látják, csak arra tudott gondolni, hogy ezt a legutóbb megjelent versével érdemelte ki, amiben a szatirikus indulat egyfajta polgári ízlés paródiájába csapott át. Ez tetszhetett meg Granicsárinak, aki nyilván mondani akar róla valamit, hiszen őt, mint szatirikus íróat, talán foglalkoztatja minden, az övével rokon megnyilatkozás. Akkor juthatott eszébe, hogy ezt a Hókát ő még csak emlegetni hallotta, de látni sose látta. Mi a gond ezzel a fiúval, kérdezhetette Aleftől, miért nem jár hozzánk? Alef épp a távolmaradás igazi okát nem közölhette vele, elvégre mégse mondhatta, hogy Gézám, az a fiú épp a te kisebrendűségi komplexusodnak ártana, te éreznéd kínosan magad, ha elkezdené fitogtatni a műveltségét. Egyszerűbbnek tűnhetett úgy tenni, mintha merő szórakozottságból feledkeztek volna meg arról, hogy van ám egy Hóka nevű társuk is. Ó, nincs vele semmi baj, hívd meg bátran, ha gondolod – mondhatta Alef, és Granicsári, aki a versből nyilván rájött, hogy a már megismert többiek lehetnek érettebbek, híresebbek, tapasztaltabbak, de rajta kívül Hóka az egyetlen, akinek szatirikus vénája is van, ezek után valóban megüzente neki, hogy legközelebb várják. El is tökéltelte magában, hogy bármit mondjon a verse tartalmáról Granicsári, elfogadja, és azt sem érezteti vele, hogy a tartalom egy versben nem minden, és a poétikai eszközök megítéléséhez bizony a Géza tudásából hiányzó speciális ismeretek szükségeltetnének. Az a fő, hogy az első találkozásuk mindjárt az összebarátkozás kezdete is legyen, s ezt illetően volt tartalékban egy titkos aduja: közölni fogja Gézával, hogy miután tavaly egyedül ő, és csak ő nem kapott dedikált *Fenekig tejfölt*, duzzogás helyett bement egy könyvesboltba, és megvette pénzért, mert *ennek a könyvnek* mindenképpen ott kell állnia a polcán. Ez nem lesz szimpla hízelgés, mert a véleményének kritikai oldala is van: hiába jó a *Fenekig tejfől*, fogja mondani, ha nincs rendes befejezése, sőt, egyenesen olyan, mintha taláalomra hagyták volna abba, úgyhogy mese nincs, Gézám, ha nem akarod becsapni az olvasót, meg kell írnod a folytatást. Ez a beszélgetés két író beszélgetése lesz, és nem számít majd sem a korkülönbség, sem a városban vagy falun felnövekedettség dichotómiája, amely idegen kifejezés használatát persze, Gézára való tekintettel, gondosan kerülni fogja.

*

Percek óta ácsorgott az ajtó előtt, és szinte megbénította a tudat, hogy egy új barátság kecsegtető távlatát teszi kockára, ha netán ügyetlenül érinti meg Géza kutyáját, vagy a ruhájából naftalinszag árad, amit ő maga már nem érez, de Batyu a kifinomult szaglásával igen, és balszerencséjére nem szenvedheti. Rátette az ujját a csengőgombra, aztán lekapta róla, és két rá meg *le* között azt latolgatta, hátha a Batyu-históriák csak kitalációk, és Milassin, Kövi meg Vukovics heccből riogatták, elvégre bőven kitelik tőlük. Ámde mi van akkor, ha mégis igazat mondtak? Most már késő ezen lamentálni – előre kellett volna megtudakolnia, jó-e, ha az ember bemutatkozásként maga elé tol egy csontot, vagy kockacukrot készít a zsebébe, és rögtön az eb szájába tömi? Azt is meg kellett volna kérdezni, mekkora kutya Batyu, milyen fajta, mire kényes, és mindebből alaposan felkészülni. Ha önérzetes lennék, állapította meg, most azt mondanám, eddig is megvoltam nélkületek, ezután is megleszek.

*

Épp elszánta magát, hogy sarkon fordul és hazamegy, amikor a háta mögött megszólalt egy érdes hang, te véletlenül nem Hóka Gyuri vagy? Úgy rezzent össze, mint akit tetten értek, de igen, és szabadkozott is, amiért itt áll, nekem azt mondták, hogy meghívtatok mára. Meghívtunk, hangzott a válasz, mi ezzel a baj? Hóka arcára volt írva a meghökkenés, de akkor nem értem, hogyhogy te arról...? Lenyelte, hogy akkor neked bentről kéne kijönnöd, ajtót nyitni, és azt sem értem, hová mentél, mikor vendégeket vársz? De miért *dekkolsz* az ajtóban, kérdezte Granicsári, vagy úgy, ezek nem engedtek be. Hogy amit „ezek” csináltak, az bosszantja, nem is próbálta titkolni, s ez cinkosságot teremtett köztük. Hókát még inkább meglepte, ami következett, na persze, legyintett Granicsári, mindig elmerülnek valami végeláthatatlan elméleti vitában, és a csengőt meg se hallják. Alig fél perce ismerjük egymást, gondolta Hóka, és tudnom engedi a véleményét a bentiekről? Ekkora megelőlegezett bizalomtól meg kell hatódnia, a kézszorítástól viszont annál inkább megszeppent, mert Granicsári marka nemcsak vaskosabb, de jóval nagyobb is volt az övénel, s úgy érezte magát, mint aki satuba dugta az ujjait. Ha Géza ilyen akkor, mikor barátságos, mit művel, ha valakire haragszik? A ki nem mondott kérdésére is kapott választ, levittem Batyut egy negyedóra, ne firtassuk, hogy miért, a lényeg az, hogy nekem is szükségem volt egy kis tiszta levegőre. Hóka csak most nézte meg magának a kutyát, és elképedt azon, hogy Batyu milyen kicsi, mondhatni földszintes kutya, aki jámboran ül a gazdája lábánál, s egyszerre hihetetlennek tűnt, hogy ő még az imént is rettegett tőle. Az

ám, kapott észbe Granicsári, még nem ismeritek egymást, kérek szépen, ő az én Batyum, Batty, ő a mi új barátunk, a Hóka nevű költő. A Hóka nevű költőt ez a bemutatás arra ihlette, hogy leguggoljon, és közvetlen közletről nézzen a nedvesen, kíváncsian csillogó gombszemekbe. A két tekintet találkozására azt gondoltatta vele, hogy Géza nagyon is jól döntött, ha Batty a káderese. És az is érthető, ha egy ilyen kutya kedvéért füttyöl a vendégeire. Batty megértőnek, félszegnek és barátkozásra hajlónak látta, és bízott benne, hogy a kutya is ilyennek látja őt. Ha pedig hasonlítanak egymásra, nem fogja bemószerolni a gazdájánál. Guggolásból térdelésre váltott, de közben is folyamatosan duruzsolt Batty fülébe, milyen kedves, mókás, hidegorrú, bozontos szemöldökű, kócos kiskutya vagy! Ugye szabad téged megsimogatni? Az ösztönei azt súgták, hogy először ne a feje búbjára tegye a tenyerét, amiről a legtöbb ember azt hiszi, szeretik a kutyák, holott idegesíti őket, hanem az álla alá nyúljon, s onnan csúsztassa le a marjáig, ahol már selymes a szőre. Batty helyeslően dőlt oda hozzá, és a simogató kezét szemlátomást eltúrta volna akármeddig. Amikor felkelt a kőről, a kutyát is fölemelte, de csak annyira, hogy a két hátsó tappancs még megtámaszkodhasson. A két mellső láb a kabátján kapirgált, Batty farka pedig egy pillanatra sem hagyott fel a lelkes csóválással. Jól van, nem lesz itt semmi gond, szögezte le Granicsári, de honnan értesz a kutyákhoz, úgy tudom, született pesti vagy! Na és, szaladt ki a száján, de rögtön az is eszébe jutott, hogy innen csak egy ugrás belecsöppenni valamiféle falu kontra város vitába, aminek jó vége nem lehet, inkább azt mondta, hát, érteni nem értek, de valahogy megéreztem, mit szeretne a kutyád. Annál jobb, mondta Granicsári, és kitérte az ajtót, kerüljünk végre beljebb! Az utat mutatva előrebeccegett. Hóka egy féllépésnyit lemaradt, és elgyöngült a látványtól, mert a kutya nem egyszerűen csak bicegve loholt Géza mellett, hanem csodák csodája, ugyanazt a lábát húzza, pedig egyik se volt sérült.

*

Az előszobában Géza megtorpant, és a hangját lehalkítva magyarázkodni kezdett, *ócseny harasó*, hogy nem kell miattad bezárnom Battyt, a feleségem ugyanis meghívta mára egy Ervin nevű kollégáját, akinek *herótyja* van a kutyáktól, de szegény Batty, a jó ég tudja miért, éppen őhózá bújna folyton, ott sündörög a lábánál, Ervin meg, ha csak látja is, őrzöngeni kezd, és attól fél, még elkapja a bokáját. Eti szerint ebből az következik, hogy nekem, mint házigazdának, meg kéne reguláznom Battyt, vendégség idejére bezárni valahová, esetleg kutyafelvigyázót fogadni, ami persze agyrém. Én szívem szerint az ő Ervinjének mondanám, hogy *coki*, Batty egy kis kutya, felnőtt ember létedre ne hisztériázz, de ilyen nem mondhatok,

mert Ervin állítólag egy zseni, és örüljünk, hogy egyáltalán idejött. Az, hogy Batyu meg az én Batyum, senkit se érdekel. Szóval így álltak a dolgok, míg te nem jöttél, de most, öregem, változik a felállás, végre én is elmondhatom, hogy nem minden vendégnek van terhére a kutya, egy filozóf ellene, egy költő mellette, ez testvérek között is döntetlen! Granicsári széles jókedvvel kacsintott Hókára, mint aki élvezi, hogy a segítségével túljár a felesége eszén, és ez a csibészes vigyor gyermeketeggé, sőt kedvessé tette marcona vonásait, táskás szeme körül valósággal röhögtek a szarkalábak. Hókát meglepte és meg is nyugtatta, hogy tud ilyen is lenni, mert annak alapján, amit az írói felfedeztetésekor írtak róla, bátran hihette, ahogy mások is: ez az ember reggeltől-estig csak és kizárólag öntudatos *parasztproletár*, aki megszenvedett félelmetesen hangzó titulusáért, de ebből a tartásból senki kedvéért nem enged. És amit Milassintól hallott, az is ezt a dermesztően zord képet erősítette, Granicsári olyan modorban vitatkozik, mintha még mindig a pártközpont munkatársa volna, az egyedül üdvözítő igazság letéteményese, és mindenkit, aki az övétől eltérő véleményt hangoztat, gorombán letorkol. Eszébe sem jut, hogy mi nem a beosztottjai, hanem az író társai vagyunk. Amit most látott, Hókát efelől is megnyugtatta, mert ha Gézából képes kibújni a gyerek, akkor őt sem gyanakvó *parasztproletár*ként fogja megítélni, és nem akad fenn azon, hogy Hóka Gyuri felmenői közt nincs se munkás, se paraszt – garanciának elég lesz az, hogy Batyu nem emelt kifogást ellene. Akkor talán a szalonban zajló vitákban is számíthat Granicsári védelmére, akár még a filozófus-feleség ellenében is, mert ő sem jártasabb ideológiai kérdésekben, mint Kövi Dini, aki a múltkor gyanútlanul belekotyogott egy vitába, mire Eti rögtön a fejére olvasta, hogy még csak nem is önálló véleményt vartyog, hanem Ruth Fischer tételeit kérődzni újra, márpedig Ruth Fischer *köztudomásúlag* a baloldalinak álcázott jobboldaliak veszélyes típusába tartozott, s az ilyenektől ma is óvakodni kell. Szegény Dinit, aki ahhoz volt szokva, hogy mikor valami butaságot mond (és persze szokott ilyet mondani, de ki nem?), azzal csúfoljuk, hogy ő nem is Dini, hanem inkább *dinka*, még hozzá *Kövidinka*, itt úgy kezelték, mintha maga a revizionizmus ördöge tette volna be a patáját a szalonba, pedig Dini annak a bizonyos Ruthnak még a nevét is akkor hallotta először! Hóka ennek a történetnek a hallatán vonta kétségbe először, hogy érdemes-e a Granicsáriék meghívására ácsingózni, hiszen bárkit, aki nem annyira jártas a teóriákban, mint a háziasszony és vendégei, elérhet ez a fajta egzorcizmus. Félelem és vágyakozás közt ingadozva tett fel Milassinak egy kérdést, és a válasz az odajárni-akarás kiskapuját jelenthette volna számára. És irodalomról szó sem esik, soha? Mert ha igen, mondta tovább magában, én is tudok ám olyanokat mondani, amiről nekik nincs halványlila gőzük se! Milassin azt felelte, esik, de ritkán, és akkor se művek ürügyén, csak az elvont esztétika szintjén. Hóka értetlenül rázta a fejét, de hát az nektek se smakkol,

miért jártok oda mégis, rendületlenül? Egyáltalán, mi a jó az egészben? A barátja úgy nézett rá, mintha a kérdés is nevetséges volna. Hogy mi a jó? A kaja, a különleges piák, meg egy csomó érdekesség, amiről amúgy nem tudnánk, csak ott értesülhetünk, de még ha ez nem is volna elég, mindig vannak ott kiéhezett kékharisnyák, akik alig várják, hogy egy magunkfajta megbassza őket. Őértük megéri kibekkelni még a sok unalmas dumát is. Hóka megbotránkozva kapta fel a fejét, íme, kiújult a régi vita közöttük, vajon egy író életében minek kell a legfontosabbnak lennie, a munkájának vagy a nők hajkurászásának? Hiába szedsz fel egy tucat alkalmi luvnyát, akiktől hosszú távon nem akarsz semmit, ettől még nem lesz életműved. Sajnálom, nekem baszás nélkül a munka se megy, válaszolta erre Milassin, és bizonygatni kezdte, hogy a filozófus luvnyák közt bizony akadnak egészen jó, belevaló húsok is, és néha, utána, hangsúlyozom: *utána*, arról is lehet velük beszélni, amit az ember éppen ír. Hóka megvető pillantására mérgesen legyintett, légy szíves, ne kezdj el prédikálni, úgyis tudom, hogy neked csak savanyú a szőlő.

*

Hóka azt remélte, hogy a formaságok után eljött az ő ideje is, amikor ők ketten Granicsárral, mint írók, félrevonulnak, és megbeszélik a versét, illetve a *Fenekig tejfölt*. Ebből egyelőre nem lett semmi, mert egy kötényes, tenyeres-talpas nő Gézához rohant, és felzaklatottan kiabált neki, telefon, Granicsári pedig, mint aki tudja, hogy ki hívhatja, roppant izgalomba jött, ne haragudj, vetette oda Hókának, ez fontos. Meglepő volt, hogy mielőtt a készülékhez menne, útba ejti a feleségét, noha ezzel megzavarja az Ervinnel folytatott vitáját. Ha ez se számít, akkor a hívás sorsdöntő lehet, gondolta Hóka, s aztán ámulva látta, hogy a félbeszakítás a nőt sem teszi ingerültté, mondd meg, hogy nekünk akármikor jó, kötötte Géza lelkére, aki a tőle telhető legnagyobb sebességgel elbicegett. Hóka tétován álldogált még egy kicsit, de nem tudott mit kezdeni magával, aztán eszébe jutott, hogy megkereshetné Vukovicsot, aki az ő mára szóló meghívását közvetítette, neki itt kell lennie valahol. Elveszetten bóklászott a teremben, megpróbált valamelyik társasághoz odacsapódni, de úgy néztek rá, mintha azt mondanák, bökd ki, mit akarsz, és állj odébb. Nem láttátok véletlenül Vukovics Mikit, kérdezgette, de akiket megszólított, azt kérdezték vissza, az kicsoda? Ettől még inkább elbátortalanodott. Mikit, akinek már Szot-díja van, megjelent három kötete, volt egy csomó botránya, nem ismerik? Akkor mit remélhet ő? Egy idősebb nő segített rajta, aki a bemutatkozáskor műfordítónak mondta magát, tétován egy távoli ablakmélyedés felé mutatott, úgy rémlik, arrafelé láttam, de... Hogy mit jelent a *de*, Hóka nem várta meg, s az egyik

függöny takarásában meg is pillantott egy széles férfi hátat, rikítóan sárga ingben, ilyeneket csak Miki hord, szia, végre megvagy, kiabált lelkesen, de a sárga hát mögött megjelent egy vöröses kéz, és azt integette, hogy *tűnés*. Hóka el sem tudta képzelni, hogy az elhessegetés őrá, a barátára és költőtársra vonatkozna, csakis egy feltételezett idegennek szólhat, de nem olyan valakinek, aki azt is tudja, hogy Miki éveken át nyaranta a jegesnél dolgozott, és kesztyű ide, kesztyű oda, folyton elfagyott a keze, a mancsa attól olyan vörös. Ennek tudatában mégis megtett még egy lépést, de akkor jellegzetesen rekedt s ezúttal ingerült hangja megállította, *nem látod, hogy zavarsz, baszd meg?* A látvány hatására egy pillanatig mégis lecövekelt, nem tudta levenni a szemét a vörös mancsról, amely egy vastaghúsú fehér combot markolászott, mintha felderítő munkát végezne a derékig fölcibált skótkockás szoknya alatt.

*

Úgy sétált odébb, mint akit megszegyenítettek. Mitévő legyen? Granicsári még nem került elő, a felesége és Ervin ugyanolyan elmerülten vitakozott, mint az előbb, de ahogy elhaladt mellettük, néhány mondat most megütötte a fülét, én akkor sem helyeslem, mondta Ervin, inkább valaki másnak kéne megírnia, te mégiscsak a tanítványa voltál! A nő arcán a magabiztos eltökéltség mosolya terült szét, ahogy a fejét rázta, tévedsz, *édes Ervino*, csak a kispolgáriság privat moralizálása írhatná elő, hogy hálából akkor is hallgassak, ha igazam van. De hát mi, ugyebár, a társadalom éthoszát képviseljük, vagyis egyedül az számít, hogy sáros-e a vén gonosz abban, amiben elmarasztalom, vagy nem sáros? Hókát a körülményekre is kíváncsivá tette ez a férfias fölénnyel leszögezett mondat, s azt gondolta, Géza jól beleválasztott, ez a nő nem is annyira filozófus, mint inkább gladiátor. Nem lennék az ellenfele. Attól tartott, ha addig ácsorog mellettük, amíg ki nem derül, hogy végül is kit akar Eti ledöfni, meggyanúsíthatják, hogy hallgatózik, jobb tehát gyorsan odébbállnia. Ahogy körbejárt, észrevette, hogy innen erre is, arra is nyílnak ajtók, s az egyik résnyire nyitva van. Beóvakodott rajta, és könnyű volt rájönnie, hogy a házigazda szobájában van, ahol nincs semmi más, csak egy priccyszerű ágy, két szék, egy ormótlan irodai íróasztal, s rajta egy özönvíz előtti Underwood-írógép. Mintha innen spóroltak volna ki minden kényelmet és fényűzést, ami a lakás többi helyiségében hivalkodóan uralkodott. Az ablakon nem volt függöny, az ágy előtt ócska rongyszőnyeg éktelenkedett, a négy fehérre meszelt falból három teljesen üres volt, csak a bejárattal szemköztin lógott a híres *Te sötétben bujkáló rémhírterjesztő ellenforradalmár, reszkess!* plakátnak egy nagyméretű reprodukciója. Ilyen szobában én nem tudnék

aludni, gondolta Hóka, de hát nem is vagyok mozgalmi veterán. A szuronyos vöröskatona előrszegezett mutatójja, bármerre ment is, mindenhová követte, egyedül a hátat fordítás adott előle menekvést. Az egyik sarokban vízzel félig telt alumínium tányért látott, mellette pedig, egy földre terített foltos matracon Batyu hevert, és csüggedten lógatta a fejét. Hóka láttán lelkes, vad csaholásban tört ki, és fel-felugrált rá, várva, hogy ölelje megint magához, mint érkezésekor, a folyosón. Unatkozol, ugye, kérdezte Hóka és felsóhajtott, akkor már ketten vagyunk. Batyu esdeklőn ragyogtatta rá a szemét, s a fejét kissé félrebillenve leült vele szemközt, nyilván annak tudatában, hogy ennek a póznak a legnehezebb ellenállni. Ugye, játszol velem, kérdezte még a testtartásával is. Szívesen, dűnnyögte Hóka, a jelek szerint úgyszincs más dolgom. Csak azt nem tudom, mit játszhatnánk? Batyu kapásból vakkantott egyet, és a pöttyös labdáját pottyantotta elé. Ez csak nem probléma? Jó, rendben, de csukjuk magunkra az ajtót, mert a gazdád felesége odaát épp egy kutya fontos *dialógust* folytat, és ha a labdázással megzavarjuk, mindketten szorulunk.

